

SMART-BASED RESETTLEMENT POLICY IN LIBERATED TERRITORIES**Najafova Kamala¹, Ahmadzade Jalal²**^{1,2}Azerbaijan State University of Economics^{1,2} Department of General Economics¹Docent, PhD in Economics, kamala_najafova@unec.edu.azORCID: ¹0009-5278-7932-9955²Master, Jalal.ehmedzade99@gmail.com**ABSTRACT**

From the first steps taken by the Azerbaijani government towards resettlement in the IAEA, it became clear that the government intends to implement a smart resettlement policy (SRP) in the region, and this intention is fully commendable. In order to make the SSM as effective as possible - to accurately implement the goals declared in the Program and to harmoniously integrate smart settlements (SM) with the general innovative development of the IAEA, it is necessary to analyze some theoretical points - the interpretation of the concepts of smart cities and villages, the criteria for determining a smart settlement, a set of indicators that reveal the level of smart development of a settlement, and to study some smart city and village experiences.

Of course, there is no need to study the issues mentioned in detail within the framework of this study, and therefore we will be content with brief analyses. We should also take into account the fact that in recent years the concept of a smart city has been replaced by the concept of a sustainable smart city (SSC) in research. In 2014, a significant study was conducted by the Focus Group of the International Telecommunication Union (ITU) on the interpretation of the concept of smart city, and in this study, the concept of smart city was explained as an innovative city that can improve the quality of life, increase the quality of urban activities and services, as well as competitiveness, using ICT and other mechanisms, and at the same time meet the needs of present and future generations. (155, p13) According to this interpretation, a smart settlement is a city or village that relies on a competitive economy, advanced social and environmental regulations, offers quality services to the community using new technologies and improves the quality of life with these mechanisms. The report analyzed numerous - about 120 - interpretations of the concept of smart city. Both in the different interpretations given in this source and in many explanations in other sources, an attempt is felt to limit Smart Cities to the construction of urban infrastructure based more on digital technologies. Of course, Smart Cities is not only realized by optimizing bus, railway, and airport operations, and in modern times, smart cities should also provide quality education, a harmonious ecological environment, and the reality of innovative production. Referring to Wang et al., Yigitjanlar sees the smart city as an ecologically healthy, economically productive and environmentally effective city with the use of new technologies, a responsible and socially harmonious culture, physically neat and functionally diverse. (156, p2) In an article published in Forbes magazine, a smart city is considered a residential area where openness, justice, and security exist, and it is claimed that such a city - the city of people's dreams - becomes a reality in the presence of quality schools and jobs, housing accessibility, transportation convenience, a wealth of cultural services, etc. According to this article, such an increase in well-being should be achieved by reducing energy and air pollution.

Keywords: IAEA, smart resettlement policy (SRP), sustainable smart city (SSC), ICT, smart village.

**İŞGALDAN AZAD EDİLMİŞ ƏRAZİLƏRDƏ SMART ƏSASLI
YENİDƏN MƏSKUNLAŞDIRMA SİYASƏTİ****Kəmalə Nəcəfova¹, Cəlal Əhmədzadə²**

^{1,2} Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

^{1,2}“Ümumi iqtisadiyyat” kafedrası

¹Dosent, iqtisad üzrə fəlsəfə doktoru, kamala_najafova@unec.edu.az

ORCID: ¹0009-5278-7932-9955

²Magistr, Celal.ahmedzade99@gmail.com

XÜLASƏ

Azərbaycan hökumətini İAEƏ –də məskunlaşmaya yönəlik ilk tədbirlərindən bəlli oldu ki, hökumət regionda smart əsaslı yenidən məskunlaşma siyasəti (SƏMS) gerçəkləşdirmək niyyətindədir və bu niyyət tam təqdirəlayiqdir. Aİ-də ağıllı şəhərlər hələ də qurulma mərhələsindədir, lakin ağıllı kənd nümunələri artıq mövcuddur. Əlbəttə ki, Aİ-nin ağıllı kəndi müəyyən nəzəri konstruksiyalara və praktik reallıqlara istinadla yaradılmışdır, lakin bəzi təkmilləşdirmələr ağıllı kənd siyasətinin nəzəri zənginləşdirilməsini və praktiki təkmilləşdirilməsini dəstəkləyə bilər. Ola bilsin ki, bu baxımdan ilk növbədə ağıllı kənd konsepsiyasının mahiyyətini dəqiqləşdirmək lazımdır. Aİ təşəbbüslərinə görə, ağıllı kəndlərin yaradılmasında məqsəd insanların məskunlaşa bildiyi və məskunlaşmaq istədikləri kənd əraziləri - innovasiya və rəqəmsal həllərin insanların həyatını asanlaşdırdığı və daha rahat etdiyi ərazilər yaratmaqdır. Aİ-nin ağıllı kənd konsepsiyası bu kəndlərin 6 komponentini fərqləndirir: 1) yüksək təhsil sisteminə malik ağıllı cəmiyyət, İKT-dən istifadə, sosial innovasiyalar və inklüzivlik, aşağı yoxsulluq səviyyəsi və s. 2) kənd təsərrüfatı sektorundan başqa sektorları olan ağıllı iqtisadiyyat 3) ağıllı ekolojiya 4) ağıllı idarəçilik 5) ağıllı kənd təsərrüfatı sektoru, ictimai yaxşı İKT-yə ağıllı giriş.

Açar sözlər: İAEƏ, smart əsaslı yenidən məskunlaşma siyasəti (SƏMS), dayanıqlı smart şəhər (DSS), İKT, ağıllı kənd.

Giriş

Son illərdə tədqiqatlarda smart şəhər anlayışının dayanıqlı smart şəhər (DSS) anlayışı ilə əvəzlənməsini də nəzərə almalıyıq. 2014 –cü ildə Beynəlxalq Telekomunikasiya Birliyinin (BKB) Fokus Grupu tərəfindən smart şəhər anlayışının şərhə üzrə əhəmiyyətli bir tədqiqat aparılıb və bu araşdırmada DSS - İKT və başqa mexanizmlərdən istifadə ilə həyat keyfiyyətini yaxşılaşdırmaq, şəhər fəaliyyəti və xidmətlərin keyfiyyətini və həmçinin rəqabət qabiliyyətini artırmaq bacaran və eyni zamanda indiki və gələcək nəsillərin tələbatlarını təmin edə bilən innovativ şəhər kimi izah olunub (155, p13). Bu şərhə görə smart yaşayış məskəni rəqabətə davamlı iqtisadiyyata, təkmil sosial və ekoloji qaydalara istinad edən, yeni texnologiyalardan istifadə ilə icmaya keyfiyyətli xidmətlər təklif edən və bu müexanizmlərlə həyat keyfiyyətini yüksəldən şəhər və ya kənddir. Həmin hesabatda SŞ anlayışının çoxsaylı - 120 qədər şərhə təhlil olunub . İstər bu mənbədə verilən fərqli şərhələr, istərsə də başqa qaynaqlardakı bir çox izahlarda SŞ-i daha çox rəqəmsal texnologiyalara əsaslanan şəhər infrastrukturunun qurulması ilə məhdudlaşdırmaq cəhdi sezilir. Əlbəttə ki, SŞ təkcə avtobus, dəmiryol, aeroport işlərinin optimallaşdırılması ilə gerçəkləşmir və çağdaş dövrdə ağıllı şəhərlərdə keyfiyyətli təhsil təqdimi, harmonik ekoloji mühit, innovativ istehsal gerçəkliyi də olmalıdır. Vanq və digərlərinə istinad edən Yiqitcanlar DSS-i ekoloji sağlam, yeni texnologiyalardan istifadə ilə iqtisadi produktiv və ekoloji effektiv istehsalı olan, məsuliyyətli və sosial harmonik mədəniyyətə malik, fiziki baxımdan səliqəli və funksional rəngarəng şəhər kimi görür.

Məqsəd

Məqsəd, işğaldan azad edilmiş ərazilərdə smart əsaslı yenidən məskunlaşdırma siyasətini geniş təhlil edərək, onların effektivliyini müəyyənləşdirən əsas faktorları üzə çıxarmaqdan ibarətdir.

Azərbaycan hökumətini İAEƏ-də məskunlaşmaya yönəlik ilk tədbirlərindən bəlli oldu ki, hökumət regionda smart əsaslı yenidən məskunlaşma siyasəti (SƏMS) gerçəkləşdirmək niyyətindədir və bu niyyət tam təqdirəlayiqdir. “Böyük Qayıdış” poqramında da bu məsələ diqqətdə saxlanılır və

proqramın 5.1.3-cü bəndində “ağıllı şəhər və kəndlərin” salınacağı bildirilir. Qayıdış Proqramında göstərilən məqsədlər də smart yaşayış məntəqələrinin yaradılmasına müvafiqdir (154, s. 8).

SƏMS-in mümkün qədər effektivliyi baxımından – Proqramda bəyan edilən məqsədlərin dəqiqliklə gerçəkləşməsi və smart məskunlaşmanın (SM) İAEƏ-nin ümumi innovativ inkişafı ilə harmonik uyğunlaşması baxımından bəzi nəzəri məqamların – smart şəhər və kənd anlayışlarının şərh, smart yaşayış məntəqəsini müəyyən edən kriteriyaları, yaşayış məntəqəsinin smart inkişaf səviyyəsini aşkarlayan göstəricilər dəstini təhlil etmək, bəzi smart şəhər və kənd təcrübələrini araşdırmaq gərəklidir. Əlbəttə, bu tədqiqat daxilində qeyd olunan məsələlərin ətraflı araşdırılmasına ehtiyac görünür və buna görə də müxtəlif təhlillərlə kifayətlənəcəyik. Həm də son illərdə tədqiqatlarda smart şəhər anlayışının dayanıqlı smart şəhər(DSS) anlayışı ilə əvəzlənməsini də nəzərə almalıyıq.

Metodlar

2014-cü ildə Beynəlxalq Telekommunikasiya Birliyinin (BKB) Fokus Grupu tərəfindən smart şəhər anlayışının şərh üzrə əhəmiyyətli bir tədqiqat aparılıb və bu araşdırmada DSS - İKT və başqa mexanizmlərdən istifadə ilə həyat keyfiyyətini yaxşılaşdırmaq, şəhər fəaliyyəti və xidmətlərin keyfiyyətini və həmçinin rəqabət qabiliyyətini artırmaq bacaran və eyni zamanda indiki və gələcək nəsillərin tələbatlarını təmin edən innovativ şəhər kimi izah olunub. (155, p13) Bu şərhə görə smart yaşayış məskəni rəqabətə davamlı iqtisadiyyata, təkmil sosial və ekoloji qaydalara istinad edən, yeni texnologiyalardan istifadə ilə icmaya keyfiyyətli xidmətlər təklif edən və bu mexanizmlərlə həyat keyfiyyətini yüksəldən şəhər və ya kənddir. Həmin hesabatda SŞ anlayışının çoxsaylı - 120 qədər şərh təhlil olunub. İstər bu mənbədə verilən fərqli şərh, istərsə də başqa qaynaqlardakı bir çox izahlarda SŞ-i daha çox rəqəmsal texnologiyalara əsaslanan şəhər infrastrukturunun qurulması ilə məhdudlaşdırmaq cəhdi sezilir. Əlbəttə ki, SŞ təkcə avtobus, dəmiryol, aeroport işlərinin optimallaşdırılması ilə gerçəkləşmir və çağdaş dövrdə ağıllı şəhərlərdə keyfiyyətli təhsil təqdimi, harmonik ekoloji mühit, innovativ istehsal gerçəkliyi də olmalıdır. Vanq və digərlərinə istinad edən Yiqitcanlar DSS – i ekoloji sağlam, yeni texnologiyalardan istifadə ilə iqtisadi produktiv və ekoloji effektiv istehsalı olan, məsuliyyətli və sosial harmonik mədəniyyətə malik, fiziki baxımdan səliqəli və funksional rəngarəng şəhər kimi görür. (156, p2) “Forbes” dərgisində çap olunan məqalədə ağıllı şəhəri açıqlığın, ədalətin, təhlükəsizliyin mövcud olduğu yaşayış məskəni sayılır və iddia edilir ki, belə bir şəhər – insanların arzularının şəhəri keyfiyyətli məktəb və iş yerləri, mənzil əlçatanlığı, nəqliyyat rahatlığı, mədəniyyət xidmətlərinin zənginliyi və s. mövcudluğunda gerçəkliyə çevrilir. Bu məqaləyə görə belə rifah artımına enerji və atmosfer çirklənməsinin ixtisarı ilə nail olmaq gərəkdir. Bu baxımdan İoT, süni intellekt, blokçeyn kimi virtual alətlər əhəmiyyətli hesab olunur və həm də sayılır ki, virtual mexanizmlər real sosial siyasətlə tamamlananda arzular şəhəri qurulur. (157) Beləliklə, biz DSS-i rəqəmsal texnologiyalar və başqa yeniləşmələrlə ərazisində innovativ və rəqabətli istehsalı, ekoloji harmoniyamı və sosial ədaləti, zəngin mədəni mühiti, təqdim edilən ictimai əmtəələrin yüksək keyfiyyətini təmin edən yaşayış məskəni kimi xarakterizə edə bilərik.

Şəhərlərin bu baxımdan dəyərləndirilməsi üçün müxtəlif təşkilatlar tərəfindən metodologiya hazırlanıb və qiymətləndirmələr aparılır. Məsələn, İMD (İnternational Institute for Management Development) metodologiyasında şəhərlər iki kateqoriya – struktur və texnologiya kateqoriyası və hər bir kateqoriyada 5 kriteriya – sağlamlıq və təmizlik, mobillik, fəaliyyətlər, imkanlar, idarəetmə meyarları üzrə dəyərləndirilir. Struktur kateqoriyasında ümumiyyətlə nəyinsə mövcudluğu – məsələn, imkanlar kriteriyası üzrə məşğulluq fondlarının mövcudluğu qiymətləndirilir. Texnologiya kateqoriyasında isə onlayn məşğulluq xidmətlərindən istifadə imkanları öyrənilir. Ümumiyyətlə, İMD metodologiyası DSS-in “ağıllı” səviyyəsini bütün aspektlər – iqtisadi situasiya, ekologiya, mədəni şərait, xidmətlərin keyfiyyəti və s. üzrə nisbi dürüst qiymətləndirməyə əsas yaradır və bu metodologiyada məsələn, “siyasi yük” GSI (Global Sity Index) kimi ağır deyil. (158, p212-215) DSS – in dəyərləndirilməsi metodologiyalarının təhlili əlbəttə ki, dissertasiyanın araşdırma predmeti deyil, ancaq İAEƏ –də smart şəhər və kəndlərin qurulması bu məsələləri də qismən aydınlaşdırmaq lazımlı edirdi və yəqin ki, hazırda planetin hansı şəhərlərinin bu baxımdan öndə olmağını bilmək də lazımsız olmazdı.

Cədvəl 1. İMD üzrə SŞİ (smart şəhər indeksi) 2024

Şəhər	Smart şəhər sırasında yeri	Smart şəhər reytingi	Struktur üzrə reyting	Texnologiya üzrə reyting
Sürix	1	AAA	AAA	AA
Oslo	2	AA	AA	A
Kanberra	3	AA	AAA	A
London	8	A	BBB	AA
Seul	17	AA	BBB	AAA
Paris	49	BBB	BB	A
Ankara	96	CCC	CCC	CCC
Tunis	137	D	D	D

Mənbə: İMD Smart City Index 2024.p12 -15

Cədvələ istinadən söyləyə bilirik ki, smart şəhərləşmədə də iqtisadi irəliləyiş cəhətdən inkişaf etmiş regionlar öndədir və bu da anlaşılır. Çünki yüksək iqtisadi səviyyə əhatəli rəqəmsallaşmaya, sosial və ekoloji tədbirlərə, keyfiyyətli publik xidmətlər təklifinə və s. fundament yaradır. Bu mülahizədən İAEƏ –də DSS – lər qurulmasının ən başlıca vektoru aşkarlanır.

DSS-lər qurulması ərazidə yüksək texnologiyalı istehsal və xidmət sektorunun mövcudluğu halında tam gerçəkləşdirilə bilər və buna görə də İAEƏ-də iqtisadiyyatın bərpa və tərəqqi siyasəti ilə smart şəhərləşmə siyasəti uzlaşdırılmalı və hər iki siyasət innovativ hədəflərə yönəlməlidir.

Ancaq yaşayış məkanının smart səviyyəsini təkcə istehsal şərti müəyyənləşdirmir və SCI –də San – Fransiskonun 75 –ci, Vilnusun 47 –ci sırada olması bu fikri təsdiqləyir.(159, p 14) Təbii ki, rəqəmsal texnologiyalara əsaslanan nəqliyyat, enerji və.s. infrastruktur, idarəetmə şəffaflığı, sosial sistemin mötəbərliyi - təkcə iqtisadi amillərdən asılı olmayan məsələlər də müasir dünyanın arzular şəhərinin, SŞ-nin qurulmasında önəmlidir. İAEƏ-də DSS yaradılması baxımından bəzi xüsusiyyətlərin fərqləndirilməsi – müəyyən təsnifləşdirmə smart məskunlaşma üzrə daha konkret istiqamətləri aşkarlayar. İAEƏ-də smart məskunlaşmanın yaradılmasına aid məsələləri həll oluma çətinliyi baxımından təsnifləşdirsək, belə bir məskunlaşma qarşısındakı önəmli maneələr tam aydın olar.

Birincisi, DSS –in yaradılmasında həlli asan olan məsələlər: nəqliyyat infrastrukturunu və nəqliyyatın idarəedilməsi, təhlükəsiz şəhər infrastrukturunu, enerji infrastrukturunu, İKT infrastrukturunu, tullantıların idarəedilməsi, onlayn dövlət xidmətləri.və.s.

Niyə bu məsələlərin həlli asan hesab edilməlidir? Əslində bəzi məsələlər özlüyündə bəllidir və məsələ, məlumdur ki, İAEƏ –də milyonluq şəhərlər yaradılmayacaq. Deməli, nəqliyyatın smart idarəedilməsinin ölkədəki mövcud təcrübələri ilə gələcək orta ölçülü şəhərlərin nəqliyyatının optimal idarəedilməsi asan bir işdir. Yaxud təhlükəsiz şəhər infrastrukturunun qurulmasında, “Asan Xidmət” sisteminin inkişafında,tullantıların idarəedilməsində(Balaxanı təcrübəsi) yetərli təcrübə və uğurları olan ölkənin bu sistemləri İAEƏ –yə transfer etməsində də hər hansı çətinlik görünmür. “Yaşıl enerji” zonası elan edilən İAEƏ –də enerji ifrastrukturunun smart şəhər tələblərinə uyğun qurulacağı və idarəedilməsi də həlli çətin və problematik bir məsələ kimi görünmür. Ancaq burada bir cəhət xüsusi diqqət tələb edir. Bəllidir ki, İAEƏ üçün planlaşdırılan enerji siyasəti Günəş, biokütlə,külək və.s mənbələrdən istifadəni də hədəfləyir.Oda bəllidir ki,məsələn, günəş enerjisindən istifadə iki yolla – fərdi evlərdə bateryaların qurulması və ya ayrıca günəş enerji stansiyasının yaradılması ilə mümkünləşir.Hər ik halda smart enerji sisteminin yeni – smart metodlarla idarəedilməsi, ümumi şəbəkə ilə fərdi şəbəkələr arasında qarşılıqlı enerji ötürmələrinə imkan yaradılması, müxtəlif tip stansiyalar arasında çevik uzlaşdırma yaradılması və.s tələb olunur. Ölkədə belə bir yetərli təcrübə olmayıb, ancaq bu məsələlərin həlli də müşkül, yaxud olduqca mürəkkəb görünmür.O cümlədən İAEƏ –nin şəhər nəqliyyatında elektromobil və hibrid texnikaların istifadəsi də çətinliklərlə üz –üzə deyil. Ümumiyyətlə İAEƏ –də bütövlükdə şəhər infrastrukturunun yenidən qurulacağını nəzərə alsaq, su təminatı, hətta kommunal infrastrukturun smart şəhərə uyğunlaşdırılacağı gümanı böyükdür.

DSS yaradılması baxımından həlli nisbətən çətin görünən məsələlərə təhsil, səhiyyə, sosial müdafiə ilə bağlı problemləri aid etmək olar. Aydındır ki, İAEƏ –də məktəblər, tibb müəssisələri çağdaş tələbatlara müvafiq tikiləcək və təmin ediləcək. Yəni bəzi köhnə problemlər – məktəb və ya xəstəxana binasının yararsızlığı problemi mövcud olmayacaq. Ancaq ölkənin təhsil səhiyyə, sosial müdafiə sisteminə xas olan ümumi çatışmazlıqların bir regionda tamamilə aradan qalxacağı qətiyyəni inandırıcı deyil. Şübhəsiz ki, İAEƏ –də yüksək ixtisaslı həkim kadrlarının çatışmazlığı olacaq, ünvanlı sosial yardım sisteminin tam əhatəliliyi gerçəkləşməyəcək. DSS səviyyəsini nisbətən aşağı salan bu məsələnin əlahiddə həlli yoxdur və zaman –zaman ölkə üzrə aparılan islahatlar müstəvisində həllini tapacaq.

İAEƏ-də smart məskunlaşmanın diqqətdən kənar qalan bir probleminin həllini olduqca çətin saymaq olar və bu önəmli məsələ smart məskunlaşmanın böyük maneələrindəndir. Tədqiqatlara görə AB –də enerji istehlakının 40 % -i tikililərə gedir. (160, p3) Yəni enerji qənaətli evlər, ictimai binalar və s. tikintisi resurs qənaəti və ekoloji tarazlığın önəmli xəttidir. Enerji qənaətli tikinti isə yeni materiallar, yeni istehsallar – bir sözlə tikinti sənayesində fundamental yeniləşmələrlə mümkündür.

İAEƏ-də smart şəhərlər hələlilik qurulma mərhələsindədir, ancaq smart kənd nümunələri artıq mövcuddur. Əlbəttə, İAEƏ smart kəndi müəyyən nəzəri konstruksiya və praktik gerçəkliklərə istinadla yaradılıb, ancaq bəzi dürüstləşdirmələr smart kənd siyasətinin nəzəri zənginləşməsi və praktik təkmilləşdirilməsinə dəstək ola bilər. Yəqin ki, öncə smart kənd anlayışının mahiyyətinin dürüstləşdirilməsi bu cəhətdən gərəklidir. AB təşəbbüslərinə görə smart kənd yaradılmasının məqsədi insanların məskunlaşma bildikləri və məskunlaşmaq istədikləri kənd rayonlarının – innovasiya və rəqəmsal həllərin insanların həyatını asanlaşdırdığı və rahat etdiyi rayonların yaradılmasıdır. AB smart kənd konsepsiyası bu kəndlərin 6 komponentini fərqləndirir: 1) yüksək təhsil sisteminə, İKT istifadəsinə, sosial inovasiyalara və inklüzivliyə, aşağı yoxsulluq səviyyəsi və s. -ə malik smart cəmiyyət 2) aqrar sektordan fərqli sahələrin mövcud olduğu smart iqtisadiyyat 3) smart ekoloji 4) smart idarəetmə 5) smart aqrar sektor 6) ictimai əmtəələrə, İKT və s. -ə smart əlçatanlıq. (161, p 44) Smart kənd təşəbbüslərinin əsas qayəsi bu diqqətə çatdırılan məqamlardan aşkarlanır. Aydın olur ki, əsas məqsəd kənddən əhali miqrasiyasının, xüsusilə gənc əhəlinin axının qarşısını almaq və yerli resurslardan maksimal faydalanmaqdır. Bu məqsədin gerçəkləşməsi isə təkcə smart aqrar sektor və ya kənd turizminin inkişafına yönələn səylərlə mümkünləşmir. Həm də yaşayış rahatlığının – İKT əlçatanlığının, mədəni və sosial mühitin zənginliyinin, yol və rekreasiya rahatlığının və s. –in mövcudluğunda əhali kənddə yaşamaq qərarı verə bilər. Beləliklə, başqa ölkə və Azərbaycanın başqa regionlarında smart kənd yaradılmasının hədəfi əhalini kənddə saxlamaqdır, İAEƏ –də isə hədəf gənc əhalini kəndə cəlb etməkdir.

Tədqiqatın əsas nəzəri və metodoloji prinsipi obyektivlik prinsipidir ki, bu da kadr loyallığı prosesini mürəkkəb sosial-iqtisadi hadisə kimi təhlil etməyə imkan verir.

Bundan əlavə, işdə digər ümumi elmi metodlardan istifadə edilmişdir, məsələn: analiz və sintez, müqayisə və analogiya, rəsmi və qeyri-rəsmi statistikadan müxtəlif məlumatların işlənməsi və təhlili üsulu, bu da birbaşa təsir göstərən amilləri müəyyən etməyə imkan verdi. Həmçinin institusional, sistemli, struktur-funksional və müqayisəli təhlil metodlarından istifadə edilmişdir ki, bu da mövzunu geniş tədqiq etməyə imkan vermişdir.

Nəticə

Nəticə, İAEƏ-də smart şəhərlər hələlilik qurulma mərhələsindədir, ancaq smart kənd nümunələri artıq mövcuddur. Əlbəttə, İAEƏ smart kəndi müəyyən nəzəri konstruksiya və praktik gerçəkliklərə istinadla yaradılıb, ancaq bəzi dürüstləşdirmələr smart kənd siyasətinin nəzəri zənginləşməsi və praktik təkmilləşdirilməsinə dəstək ola bilər. Yəqin ki, öncə smart kənd anlayışının mahiyyətinin dürüstləşdirilməsi bu cəhətdən gərəklidir. AB təşəbbüslərinə görə smart kənd yaradılmasının məqsədi insanların məskunlaşma bildikləri və məskunlaşmaq istədikləri kənd rayonlarının – innovasiya və rəqəmsal həllərin insanların həyatını asanlaşdırdığı və rahat etdiyi rayonların yaradılmasıdır. Beləliklə, başqa ölkə və Azərbaycanın başqa regionlarında smart kənd yaradılmasının hədəfi əhalini kənddə saxlamaqdır, İAEƏ –də isə hədəf gənc əhalini kəndə cəlb etməkdir.

ƏDƏBİYYAT

1. An evolutionary analysis of the innovation policy domain: Is there a paradigm shift? Scientometrics. 2019. Vol. 118. No. 3. P. 823-847. Burmaoglu S., Saritas O. <https://publications.hse.ru/en/articles/304924504>
2. AAG-Wiley International Encyclopedia of Geography 2021 edition (Forthcoming) Innovation and Regional Development Jung Won Sonn Bartlett School of Planning, University College London, UK International School of Urban Sciences, University of Seoul, South Korea. file:///C:/Users/User/Downloads/JW_Sonn_-_Innovation_and_Regional_Development_IEG_03fordistribution%20(3).pdf
3. The economic price of the victory of the USSR in the Great Patriotic War. <https://topwar.ru/75-613-ekonomicheskaya-cena-pobedy-sssr-v-velikoy-otechestvennoy-voyne.html>
4. Regional innovation system research trends: towards knowledge management and entrepreneurial ecosystems
5. International Journal of Quality Innovation Pedro López-Rubio¹, Norat Roig-Tierno² and Alicia Mas-Tur^{3*4} (2020) file:///C:/Users/User/Downloads/s40887-020-00038-x.pdf
6. The Marshall Plan: Generosity or Imperialism? Simon Zirui Guo. May 2, 2017. <https://simon-guozirui.medium.com/the-marshall-plan-generosity-or-imperialism-a99e9674ceaf>
7. Explaining the resurgence of regionalism in world politics Andrew Hurrell Review of International Studies / Volume 21 / Issue 04 / October 1995, pp 331 - 358 DOI: 10.1017/S02602105-00117954, Published online: 26 October 2009. <https://www.sci-hub.ru/10.1017/S0260210500117954>
8. EU Region Policy Edited by Tatjana Muravska. Riga, University of Latvia Press, 2014, 59 p., year. https://www.lu.lv/fileadmin/user_upload/lu_portal/projekti/cets/Publications/Teach_Mat_EU_Regional_Policy.pdf
9. The Global Sustainable Competitiveness Index 2023. <https://solability.com/the-global-sustainable-competitiveness-index/the-index#>
10. Global Innovation Index 2023 Innovation in the face of uncertainty.p19. <https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo-pub-2000-2023-en-main-report-global-innovation-index-2023-16th-edition.pdf>
11. <https://hdr.undp.org/data-center/human-development-index#/indicies/HDI> Human Development Report 2023

ПОЛИТИКА ПЕРЕСЕЛЕНИЯ НА ОСНОВЕ «УМНЫХ» МЕТОДОВ НА ОСВОБОЖДЕННЫХ ТЕРРИТОРИЯХ

Камала Наджаfoва¹, Джалал Ахмедзаде²

^{1,2}Азербайджанский государственный экономический университет

^{1,2} Кафедра «Общая экономика»

ORCID: ¹0009-5278-7932-9955

¹Доцент, доктор экономических наук, kamala_najafova@unec.edu.az

²Магистр, Jalal.ahmedzade99@gmail.com

РЕЗЮМЕ

Из первых мер правительства Азербайджана по переселению в МАГАТЭ стало ясно, что правительство намерено реализовать политику умного переселения (SMP) в регионе, и это намерение вполне похвально. Умные города в ЕС все еще находятся в процессе создания, но примеры умных деревень уже существуют. Конечно, умная деревня ЕС была создана со ссылкой на определенные теоретические конструкции и практические реалии, но некоторые

уточнения могли бы поддержать теоретическое обогащение и практическое совершенствование политики умной деревни. Возможно, прежде всего, в этом отношении необходимо доработать суть концепции умной деревни. Согласно инициативам ЕС, цель создания умных деревень заключается в создании сельских районов, где люди могут и хотят селиться, и районов, где инновации и цифровые решения делают жизнь людей проще и комфортнее. Концепция умных деревень ЕС выделяет 6 компонентов таких деревень: 1) умное общество с высокоразвитой системой образования, использованием ИКТ, социальными инновациями и инклюзивностью, низким уровнем бедности и т.д.; 2) умная экономика с секторами, отличными от сельскохозяйственного сектора; 3) умная экология; 4) умное управление; 5) умный сельскохозяйственный сектор; 6) умный доступ к общественным благам, ИКТ и т. д.

Ключевые слова: МАГАТЭ, политика разумного переселения (SRP), устойчивый умный город (SSC), ИКТ, умная деревня.

Publishing history: 30.06.2025

Article received: 22.05.2025

Article accepted: 10.06.2025